

A KÖZBIZTONSÁG VÉDELME ÉS TÖRÉSEI A VILÁGBAN

Az aktuális, 2023. évi rendészeti konferencián résztvevő és előadó kollégák javarészt a magyar helyzetet elemzik. Ez helyén is van, hiszen itt kell megteremteni magunknak a nyugalmat, a békés nappalokat és éjszakákat.

Kivételesen most – a nagy utazási lendületem elszálltával, 140 ország meglátogatása után – összegzésképpen magam a világban (határainkon kívül) tapasztalt biztonságot törő eseményekről számolok be. Az éppen csak felvillanó, öt kontinentet érintő jelenségek, bűnügyi esetek, nyomozások némi útmutatást adhatnak a hazai bűnmegelőző, közbiztonságot védő, kriminalisztikai feladatok megfogalmazásához is.

1. Ausztrália

Az ABC szerint első helyre kívánkozik az egyik legmesszebbi célpont, a földgolyó legnagyobb szigeteként is számon tartott (terra) Ausztrália, vagyis a „déli föld”. Lakosairól azt tudjuk, hogy: „Az ausztrálok nagyon figyelemre méltó emberek. Anglia legjobb bírái választották ki a felmenőiket.” A szarkasztikus, biztosan nem ausztrál forrású mondatnak történelmi gyökerei vannak. A brit birodalom az ötödik kontinensre szállította a nemkívánatos elemeket. Fegyencserepnek használta gyarmatát 1770-től 1868-ig. 1901-ben sikerült csak az Ausztrál Államszövetségnek (Commonwealth of Australia) megszabadulni a koronától.

A szerény léptékű fővárosban, a 350 000 lakosú Canberrában bejutottam a Legfelsőbb Bíróságra és a hét tagú Alkotmánybíróságra is. A bíróságon mesélték el, hogy egy büntetőügyhöz tartozó kártérítési pert a 38 éves banktisztviselő, mint ügyfél lakásán tartotta meg a kivonuló bíróság. Miért kellett a bíróságnak házhoz mennie? – kérdeztem, mert még nem hallottam ilyen kuriózumról. A frappáns felelet szerint: azért a hölgy lakásán tartotta a tárgyalást a bíróság, mert egy bankrablás átélése után páni félelmet okoz, ha nyilvános helyen kell megjelennie. Az asszony ügyvédje előadta, hogy amióta a bankfiók elleni támadásnál jelen volt, traumatikus agorafóbiában szenved, és félelem keríti hatalmába valahányszor egy nagyméretű teremben vagy téren kell megjelennie. A bíróság eleget tett a kérésnek, így vált tárgyalóteremmé néhány órára a hölgy lakása.

2003-ban is feljegyeztek egy rendkívüli esetet a földrészén. Tűzijátékszerű robbanást hallván a szomszédok egy 26 éves fiatalemberhez hívták a mentőket. A kezelők megállapították, hogy impotenciát okozó súlyos égési sérüléseket szenvedett és ezt csak magának köszönhette. Szerintük, ha a hülyeség fájna, akkor ő ordítana. Kérdés persze: hogyan keletkezett a végzetes sérülés? Nem biztos, hogy el tudja az olvasó képzelni még a legnagyobb fantáziával sem, de a fiatalember kisebb tűzijátékhoz használt rakétákat dugott a hátsójába, hogy onnan löje ki őket. A „nagy durranás” helyett a rakéták még az indulásnál felrobbantak, eltörve a medencéjét, szétroncsolva bélrendszerét és nemi szervét.

Szintén súlyos sérüléssel járt a következő biztonságot gyengítő (meghökkenítő) eset is. A Maritime National Historic Parkban egy magas fenyőfa alatt fekvő koponyatöréssel találták meg Sean Mace haditengerészeti katonát 2015 őszén. Mellette egy könyvet fedeztek

fel, valószínű ezt olvasgatta. Címe szerint: Rejtélyes halálok a világban. Sétálgatók vették észre a vérző fejű fiatalembert, akik kórházba vitették. Kétszer műtötték meg, az orvosok megmentették az életét az utolsó pillanatban, de maradandó agykárosodást szenvedett. Mi történhetett a katonával, hogyan szenvedte el sérüléseit? Nos, egy hét kilós óriás fenyőtoboz okozta a csapást, a feje fölötti fenyőfáról zuhant le őszi „ajándékként”. A sértett kártérítési pert indított az állam ellen: ötmillió dollárt követel, mert szerinte a parki dolgozók hanyagsága okozta a balesetet, nem kerítették el a veszélyes fajt, az ausztráliai araukariát, pedig tudták, hogy hullatja a tobozát. (Az 50 méterre is megnövő fa 25-35 cm átmérőjű tobozai a 12-14 kilogrammot is elérhetik.)

2. Ausztria

Általában idillinek tekinthető a közbiztonság szomszédainknál. Ám az idill mellett sajnos 1993-ban különös krimisorozatot észleltek az egyre inkább rettegésben élő osztrák polgárok. A „sógorok” körében ugyanis egy ismeretlen levélbomba-készítő beindította a félszet. Öt éven át okozott halált és maradandó sérülést, kimondhatatlan szenvedést, gyászt vétlen, kiszolgáltatott embereknek. A legszörnyűbb robbantása 1995-ben négy fekete bajszos férfit ölt meg. Szokás szerint banánhéjon bukott meg. 1997-ben. Egy ártatlan közlekedési szituációban villogtatni kezdett az előtte haladó szlovén rendszámú kocsis hölgy vezetőjére, aki egy ideig túrta a mögötte jövő agresszív autóst, majd értesítette a rendőrséget. Hajsza kezdődött. Mielőtt elfogták volna a bufliképu Franz Fuchst még egy öngyilkossági robbantást is megkísérelt. A szerkezete működött is, de túlélte. Igaz, mindkét karját amputálni kellett. Majdnem, mint korábban a bécsi polgármesternek, akinek levélbombát juttatott el. Neki a levelet nyitó ujjai bánták.

A rasszista gonosztevő elsősorban a szeretett hazájában letelepedni szándékozó külföldieket és romákat célozta meg, de nem kímélte a szerinte gyenge politikusokat sem. Az akkor 50 éves letartóztatott életfogytiglani szabadságvesztéssel sújtotta a bíróság 1999-ben.

3. Banglades

2013. április 24-én a tévében is láttam a riportot, hogy összedőlt a nyolcemeletes Rana Plaza ruhagyár. A három hétig tartó mentésben megállapították, hogy maga alá temetett 1 134 munkást, és maga után hagyott 2 500 sérültet. Három emelettel túlépítették az engedélyezettnél, ráadásul kétes megbízhatóságú anyagokból. A közvetlen okként a ma sem ritka áramszünetkor bekapcsolt tetőtéri áramfejlesztő generátorok együttes működését jelölték meg. Utóbb 41 felelős személy ellen emeltek vádat.

A sokmillió fővárosban, Daccában is kiváltképp népszerű közlekedési eszközök, a háromkerekű tuk-tuk járgányok. Jelentős részük fedett tetejű, mivel ezzel védekeznek a telefon tolvajok ellen, akik kikapják felülről a beszélgető ember kezéből a mobilkészüléket és elillannak a tömegben. A furmányosabb járgánytulajdonosok már oldalt is drótrácsokat szerelnek fel, így mobil rabszállítónak vagy madárkalitkának érezhettem az egyébként is szűk, apró emberekre tervezett szállító alkalmatosságot. Ám élveztem az első perctől kezdve, mert amit a sofőrök műveltek, az kitorölhetetlen az agyamból. Különösen egy 150 centis, fürgé tekintetű Hamilton tűnt fel, aki gátlás és félelem nélkül vágott jobbra, balra mindenki elé, még a szemből jövőket is blokkoló fékezésre készítette. A vidámparki

dodzsemezés óvodás játéknak tűnt a produkciójához képest. Szerencsére semmilyen koccanást, beledurranást, bumperezést nem kellett átélnem, megúsztam az örült rodeót.

4. Belgium

A gyémántfeldolgozásról neves belga településen, Antwerpenben (nem banánhéjas, hanem) „gyémánthéjas” ügy bukkant fel 2003-ban. Mire gondolok? Abban az évben a találékony és hosszas előkészítés, valamint a bravúros betörést követően az elkövetők elhagyták a Gyémántközpontot százmillió eurós zsákmányukkal. Távozásuk közben eurós bankjegyeket is elszórtak a bank padlóján, utána pedig az autópálya mentén kidobták a kocsijukból a betöréshez használt eszközöket és a fölösleges irataikat, papír fecniket. Köztük például a jegyzeteiket és leveleiket, amelyben előkészítették a nagy akciót. Ezek nagyon jól jöttek a nyomozóknak, mert a sok-sok kihajított kacat között véletlenül ott maradt egy autópálya matrica is. Ez elvezette a detektíveket a kocsijelzőtulajdonosához, az egész Európában jól ismert betörőhöz, Leonardi Notarbolohoz, aki az antwerpeni akciót (is) szervezte. Alaposan felgöngyölve az ügyet megtudták, hogy már három évvel a betörés előtt a szicíliai férfi lakást és irodát bérelt a belga kikötőváros zsidó negyedében. Pont a Gyémántközponttal szemben. Itt évente 70 milliárd dollár értékű drágakő csiszolódik és cserél gazdát, a világ gyémántforgalmának háromnegyede. Már a környék utcáit is kamerák figyelik. Notarboló is két éven át figyelte a biztonsági rendszereket, az örök mozgását, a kamerák járását. A betörés előtt egy héttel már „át is alakította” a riasztórendszert, saját videokazettájával meghekkelte a figyelőkamerákat és előkészítette a pánclésteremben levő százhusz széf kulcsainak másolatát. Hétfőtől péntekig minden nap ellenőrizte, hogy az ő szempontjából rendben van-e minden. Péntek este pedig zárás után egyszerűen elbújt a pánclésteremben. Hajnalban beengedte bűntársait, akikkel együtt nyolc órán keresztül nyitogatták a széfeket, tizenhét természetes szemetes zacskóba pakolva a kincseket. Aztán nyugodtan kísértáltak, bár az egyik szemeteszacskó lyukas volt, így a szó szoros értelmében elszórtak néhány millió eurót. (Ennyivel kevesebb a sértett kára.)

5. Brazília

A dinamikus gazdaságú Rio de Janeiró nem a közbiztonságáról híres. Megtörtént, hogy rablótámadás ért egy 22 éves igen csinos, fekete hajú hölgyet a buszjáratok egyikén. A menyasszony jelölt a barátjával együtt ült a tömegközlekedési járművön, amikor egy apró rezzenést, talán mondhatjuk, húzást érzett hátulról. Barátja megpróbált beavatkozni, ám hiába. A tolvajok elvitték, amiért jöttek, amit előtte jól kinéztek maguknak. Azon felül a nő mobiltelefonját és táskáját is kikapták kezéből, majd elináltak. Vajon mi volt a fő céltárgyuk? Nos, a 22 éves nő derékig érő, négy éve növesztett gyönyörű fekete haját vágták le hátulról a tettesek. A rendőrség szerint az elvetemült, számukra ismeretlenül maradt gazfickók egy póthajkészítéssel is foglalkozó szépségszalonnak fogják eladni az értékes zsákmányt. (Rió hírhedt a bűnözőiről, akik van, hogy egy-egy busz összes utasát kirabolják.)

A bűncelekmények között nem csak végzetes rablások, késelések, löfegyveres támadások fordulnak elő, hanem drogkereskedések is. 2015-ben egy faramuci esetet regisztráltak a Tocantin állambeli Araguaina fegyintézetben. Legalább 30 csomag marihuánát és több mint 20 zacskó kokaint szállított a cellák között egy brazil börtön drogfilére. A tettetést végül egy madzag buktatta le, testére volt kötve. Sokáig keresték az örök, aztán

rájöttek ki volt. Valójában egy kisegér. Az öröknek hagyta magát simogatni a fegyencek által beidomított sűrű eminenciás, ám észrevették, hogy a farkára madzagot kötöttek, hogy vissza tudják húzni a tulajdonosai. A szorgos néglábu rágcsáló volt a mindennapos szállító.

6. Dánia

Kriminalisztika óráimon mindig beszélek joghallgató diákjaimnak az egyik dán bravúros nyomozásról. A bűnüldözői hajsza egy vidéki, szántó föld melletti bűncselekmény miatt indult el. Kerékpárral közlekedő középkorú nőt támadott meg orvul egy bokor mögött lesben álló gonosztevő férfi. A sértett leütése és meggyalázása után gyalogosan elmenekült a helyszínről. A hölgy gyors és alapos orvosi vizsgálata közben a szakértő egy idegen fanszörzet szálát talált a combtövénél. A halaszthatatlan mikroszkopikus vizsgálat mutatta, hogy egészen halvány, fehér színe van. És most jön a tudományos lényeg! A fanszörzet mindig sötétebb, mint a hajszín. (Ezt gyorsan ellenőrizheti most mindenki a fürdőszobában, ha eddig még nem vette észre.) Vagyis egy albinót kell keresni – vonták le a hirtelen következtetést a hozzáértők. A helyszín közelében egyetlen vasútállomás volt. Villámsebességgel az összes következő állomásra rendőröket küldtek, mivel feltételezték, hogy azzal hagyta el a térséget a brutális tettes. Az összes megállóban megvizsgálták a leszállókat a járőrök, és a kapott utasításnak megfelelően félreállították a szőke férfiakat. A sötétebb hajúakat útjukra engedték. Mivel a sértett nem látta a támadója arcát, így a szőrszál volt az egyetlen, ugyanakkor ütős bizonyíték a detektívek kezében.

A világos hajú emberektől fanszörzet mintát vettek és összevetették a nő testén talált bűnjellel. Gyorsan kétség nélküli egyezőséget találtak a leszállók között. Meglett a valóban fehér hajú, albinó elvetemült, aki a „hard evidence”, a „corpus delicti” elé tárásakor be is vallotta tettét. El is ítélték annak rendje módja szerint.

Nem látogattam meg a cellájában, mivel büntetésvégrehajtási intézetben nem jártam Dániában. Pedig valahol ott ül az egyik cellasarokban egy bizonyos Peter Madsen, szőrös mellű dán tengeralattjáró-építő is. Annyira ragaszkodott az általa összerakott merülő szivarhoz, hogy a vádirat, majd később a bíróság szerint is ott ölte meg 2017 augusztusában szexuális motivációval Kim Wall 30 éves, szemrevaló újságírónt. Aki vette azt a bátorságot, hogy beszállt a Nautilusnak keresztelt merülőbe, hogy interjút készítsen a minden gyanú fölött álló vén tengeri medvével, a magángép megalkotójával.

Az egész Dániát felzaklató eset első tárgyalási napján azt állította a mély ráncos homlokú vádlott, hogy balesetben hunyt el a csinos hölgy a fedélzeten. Ő csak a feldarabolásában és a tengerbe dobásában vett részt. Negyven tanú és számtalan (hajszál)szakértő ki- és meghallgatása után a koppenhágai bíróság nem hitt neki. 2018 áprilisban életfogytiglanra ítélték. Már megvolt a jogerő, amikor a bűnösségét végig tagadó feltaláló elismerte egy telefonos, titkosan felvett újságírói interjúban: „Csak egy bűnös van, és az én vagyok.” Az aberrált Madsen később hozzájárult a titokban készült felvételek nyilvánosságra hozatalához. (A Secret Recording with Peter Madsen c. dokumentumfilm ma is hozzáférhető, megnézhető az interneten.)

7. Finnország

Szintén anyagmaradvány buktatta le a tettest az észak-európai Finnországban. A suomi rendőrök 2008-ban, Helsinkitől északra, Seinajoki településen találtak egy elhagyott gépjárművet, melyet egy ismeretlen tettes ellopott korábban a tulajdonosától. A helyszíni

szemlebizottság nyomozójának feltűnt a gépkocsiban egy telt potrohú szúnyog. Finoman elkapta és beküldte a kriminalisztikai laborba. Milyen célból? – tehetjük fel a kérdést. Nos, a szúnyogból kivont vérből analizált DNS megegyezett egy, a rendőrségi nyilvántartásban (éppen korábban is autólópás miatt) szereplő férfiével, akit elő is állítottak, majd elítéltek a szóban forgó autólópás miatt.

8. Fülöp-szigetek

Kriminális esemény bővében van a szigeteken. Kiemelkedik közülük a 2013. december 20-i. Akkor ugyanis egy polgármestert végeztek ki három társával (családtagjaival) együtt az egyébként szerény kinézetű, csendes manilai reptéren. A fő célpont a délvidéki Ukol Talumpa polgármestere volt, ám másfél éves fia és felesége is áldozatul esett. A tettesek motoron érkeztek, és a célpont felbukkanásakor vadul lövöldözni kezdtek. Azóta is keresik őket. Nem csoda, hogy minden bevásárlóközpontban, moziban, színházban, kisboltban, szállodában komolyan felfegyverzett őrök detektorokkal együtt vigyázzák a rendet. Még a helyi lakosnak is csomagellenőrzésen kell átjutnia, ha be kíván térni egy bevásárlóközpontba.

Az épületek mellett persze az utcák sem a nyugalomról híresek. A nem éppen legális utcai kakasviadalkok mellett egy furcsa jelenséget figyelhettem meg. Emberek fekete ruhás csoportja kártyázgatott, miközben egy néhány éves kisgyermek feküdt közöttük – koporsóban. Röpké adatgyűjtéssel megtudtam: temetési-halotti torról van szó, miközben törvényi engedély van arra, hogy az ördög bibliáját ilyen eseménykor használhatják, vagyis kedvükre kártyázhatnak a filippinók. Van ennek még fokozott formája is: alkalmanként, ha nagyon kártyázni támad kedvük, és nincs éppen haláleset a családban, akkor „halottat bérelnek” egy-két napra, hogy mellette legális legyen, az egyébként meg illegális pénzzel folytatott kártyajáték.

Felderítettem, ha valaki megszegi a szabályokat, lassan jut el az ítéletig a szigeteken. A büntető ügyekben általában hat havonta tart egy tárgyalást a mással elfoglalt (néha 3 000 ügygel birkózó) bíró. Nem számít az sem, hogy közben végtelen határidejű (nem limitált) letartóztatásban van akár a fiatalkorú terhelt is, például nem ritkasággá 5-10 éven(!) keresztül. A börtönkörülmények elborzasztóak a helyiek szerint. 10-20 négyzetméteren 80 foglyot zsúfolnak össze. Sokszor a helyi folyók mellett vannak a börtönök. Manilában is a Pasig folyó mentén találjuk meg a fiatalkorú letartóztatási helyét, nem elkülönülten a felnőttektől, sajnálatos módon. Mintegy tíz évvel ezelőtt az áradás miatt kiöntött a várost keresztező folyó, ám a fogvatartottakat nem vitték feljebb az őrök. A víz behatolt a cellákba is. Először a bokájukig, majd a derekukig ért. Pánik helyzet tört ki, mindenki érezte a halál közeledtét. Óriási szerencsésükre a mellüknél megállt az emelkedés. Nem engedték volna ki őket, ha feljebb jut a víz, akkor sem. Az áradásnak tudták volna be a hatóságok a halálukat.

9. India

A britek által hátrahagyott angol nyelvtudással többszáz millió magasan képzett munkavállaló alkot high-tech gépeket, szolgáltatásokat. 2002-ig mégis egy 800 fős állatcsapat segítette a rendőrséget. 50 éven át, főleg Kelet-Indiában, Orissza államban. A 800 fős állomány sose mondott csődöt, akkor is tökéletesen szolgáltak, amikor a modern kommunikáció kudarcot vallott. Leküzdötték a gyakori ciklonokat és áradásokat, mindig

vitték a hírt a távoli rendőrörsök között. Fenntartásuk 500 ezer rúpiát emésztett fel évente, ezért – finansiális okokból – tevékenységüket 2002-ben megszüntették. Kik ők? Feltárom.

Postagalambok, akik négyhetes kiképzést követően akár 500 kilométernyi távolságra is – leszállás nélkül – képesek voltak a lábukra erősített, kapszulába helyezett üzeneteket elszállítani.

A rendőrséget érintette a következő történetem is. Az indiai Uttar Prades államban a köztársaság napi ünnepen három tizenéves diák holttestét találták meg a vasúti sínek mellett 2014-ben. Elütötte őket a robogó vonat. Apró fém- és üvegdarabokat is találtak mellettük. Mi okozhatta halálukat, miért nem észlelték a szerelvényt? Sajnálatos módon mindhármat a vonat ütötte el, mert éppen hármasszelfit akartak készíteni, háttérben a száguldó, érkező vonattal. Túl gyorsan ért oda, a fiúk meg elfoglaltak voltak a legjobb beállítással. A történeteket negyedik társuk mesélte el, aki oldalról fotózta őket. Ezért élte túl.

Nem csak a rendőrök ügyfeleivel, hanem a rendőrökkel is gond lehet a hatalmas félszigeten, mert 2016 augusztusában negyven, kb. 18-20 cm nagyságú, csukott zsebkést távolítottak el indiai sebészek az Armitsar Corporate Hospitalban egy 42 éves rendőr gyomrából. Azonnal felvetődik a mágikus kérdés: vajon hogyan kerültek a rendőre hasába a vágószerszámok?

A mentálisan rogyant biztos azt állította, hogy „spirituális erő” készítette a lenyelésükre. Két napon át folyamatosan nyelte a késeket, majd hasi fájdalommal fordult az orvosokhoz. Először daganatra gyanakodtak, ám sikerült kimutatni a felvételeknek a 42 darab csukott zsebkést. Kettő a székletével távozott.

Nem csak rendőrökkel, politikusokkal is megeshet furcsa történet akár monszun időben, akár azon kívül. 2008-ban otthona erkélyén érte a támadás – fényes nappal, amikor is éppen kedvenc újságját olvasta – Delhi főpolgármesterének helyettesét, S. S. Bajvirt. A támadók többen voltak, a sértett dulakodni kezdett velük, ezenközben zuhant ki az erkélyről, és esett igen magasról az úttest aszfaltjára. Azonnal kórházba szállították, ám belehalt sérüléseibe. Mielőtt azt hinnénk, hogy az ellenzéke szervezte meg a támadást, kibököm: a gyanútlanul olvasó férfit rézusmajmok támadták meg erkélyén. A csapatokban kóborló, élelmet kereső majmok problémája onnan gyökerezik, hogy a hívő hinduk a majmokban Hanumán majomkirály megtestesítőjét látják, és rendszeresen etetik őket. Ezáltal az egyébként komoly harapással és testi erővel bíró állatok hozzászoktak az ember közelségéhez.

A mágikusnak is becézett Indiát egy meglepő vidéki történettel zárom. Az ötezer lakosú Murumban községben nők egy csoportja ittas férfiakat vetkőztetett le az utcán, majd jó alaposan elverték őket. Kik a tettesek és áldozatok, mi az elkövetés motivációja? – tolu fel rögvést a kérdés. Nos, megelégtették kiszolgáltatott helyzetüket és immár szervezeten vetkőztetik le és verik részeges férjeiket egy nyugat-indiai település asszonyai. A türelmüket vesztett feleségek afféle asszony kommandóba tömörültek, és pityókásan hazatérő férjeiket saját házuk előtt levetkőztetik, aztán mindenki szeme láttára jól elverik. (Nincsenek adataim arról, hogy milyen hatékonyságú megelőzési-visszatartó eszköz a férjverés, és mi történik a férjek kijózanodása után az erősen patriarchális társadalomban. Sejtésem azért van róla. Rossz sejtésem.)

10. Jordánia

Kriminális jellegű döbbenetekről szereztem adatokat az egyébként igen kellemes arab országban. Az évi 15-20 becsületgyilkosságról van szó. Nőket ölnek meg, akiknek

valamilyen tettét morálisan helytelenítik. Például a legutóbbi viktima bűne az volt, hogy özvegy létére ikerpárnak adott életet. A saját apja lőtte fejbe a 24 éves nőt a szülészeti kórteremben. Dühösen állította, szégyent hozott a családjára az újdonsült anya. Annak ellenére hajtják végre a civilizált fejvel felfoghatatlan tettet, hogy létezik a halálbüntetés. Az elkövetőket pedig felelősségre vonják. A kriminális tájékoztatókból azt olvastam, hogy ilyen ügyekben általában nem a legsúlyosabbat szabják ki a bíróságok, fejvesztés nélkül, szabadságvesztéssel sújtják a becsületvédőket.

11. Kína

Tapasztalatom szerint fifikásak a kínai emberkéek. Annyira, hogy a pekingi főtéren engem is átvágtak két hasonló színű jüan bankóval. A kisebbikből adtak vissza, holott a nagyobbikkal fizettem. Ettől azért izgalmasabb volt Csen Csin-su esete. Bejelentette a rendőrségen, hogy zsonglőrkezü betörők jártak nála, elvitték a megtakarított pénzét, 9 200 jüant (mintegy 1 700 dollárt=3 400 000 forintot). Betörésre utaló nyomokat azonban nem találtak a rendőrök, s rejtély volt számukra az is, hogyan találhatott rá a tolvaj a pénz különös rejtkehelyére, a ház falában lévő rengeteg lyuk egyikére. Hogyan csenték el Csen pénzét? – adódott a nyomozási kérdés.

Az egyik jó szimatú helyszíni szemlét végző nyomozó megoldotta a rejtélyt: patkánypiszok anyagmaradványt talált a rejtkehelyen. Ez adta neki az ötletet, hogy a többi lyukba is bekukkantson. Rá is talált Csen úr vagyonára, amely éppen egy hízott patkánynak szolgált alom gyanánt. A „pénzéhes” ragadozó áthordta a „széf” tartalmát a maga üregébe és lakályossá bélelte vele patkányfészékét. Az elkövetőt nem csukták persze a Jancseng városában nyílt okos börtönbe. Az okosságot főleg a kamerák adják, amelyek ott leskelődnek minden helyiségben. Egy-egy kamera kétszáz arcot képes egy időben érzékelni és azonosítani. Így szinte nincs esély a szökésre, mert gyorsan feltűnik a rabhiány, nem lehet eltűnni észrevétlenül. Azért nincs itt sem szökésmentes börtön, mert egy koreai jogamester hajlékony testével kifért az ételnyíláson.(!) Igaz, nem jutott messzire. (A kínai közterületeken mintegy 600 millió kamera pásztázza az arcokat.)

Kínában még a legfifikásabb hegesztőket is érheti csapás. Köztük például a 22 éves Hsziao Csin-peng névre hallgató munkást. 2007 forró nyarán Kanszu tartomány egyik vasüzemében éppen hegesztett, amikor a mellényzsebéből éles csattanást hallott, majd valami a levegőbe repült. A robbanás következtében a fiú egyik bordája eltört és szerencsétlen módon a szívébe fúródott. Mi válthatta ki a halálos robbanást? A végzetes mutatóvány mögött az áll, hogy a nyári forróságban a szintén magas hővel járó hegesztés (együttesen) válthatta ki a fiú mellényzsebében levő mobiltelefonja – feltehetően igen rossz minőségű – akkumulátorának felrobbanását.

12. Mexikó

Még velem is előfordult bűnügy a pénzmosásokban, rablásokban, rendőrölésekben és lopásokban is élen járó országban. Helyi gyártású Volkswagen autót béreltem, amit az ügynökség vastag bajszú alkalmazottja, aki a hotelünk halljában ücsörgött naphosszat, intézett. Elkérte a bankkártyámat fedezetként. Nem tetszett, hogy ügyetlenkedett, legalábbis látszólag. Kétszer is lehúzta a kézi géppével a kártyámat. Az első, „elrontott” papírt a szemetes kosárba pöckölte.

Egy hónap múlva tudtam meg a postai értesítőből, hogy minden nap 4-5 000 forintnyi pesos levonást akciózott valaki különböző szolgáltatásokért, árukért. Onnantól már van sms-értesítem, ha hozzányúlnak a kártyám összegéhez. 400 000 forintot csipegettek le szépen, óvatosan, kis tételekben. Büntető feljelentést tettem itthon, a nyomozás nem járt felderítési eredménnyel. Csak pénzügyivel, mert a bankom visszatérítette a háromnegyed részét.

Valószínű a mexikói kormány is észlelte/észleli a súlyos kriminális gondokat, mert 2021 augusztusában, bejelentette a külügyminiszter, hogy Mexikó beperelt több amerikai fegyvergyártót egy ottani szövetségi bíróságon. Keresetük lényege, hogy meggondolatlan a szomszédok üzleti gyakorlata, amely illegális fegyverek arzenálját juttatja el a mexikói drokartellekhez. Ész a felelőtlen magatartás ezek (lelövéses) halálát okozza. A perindító irat felsorolja az országban bekövetkezett hírhedt kriminális eseteket és az ott használt amerikai fegyverek típusait. Példaként emeli ki a Colt 38-as kaliberű Emiliano Zapata 1911-es pisztolyt, amibe az egykori forradalmár képét is begravírozzák. Ilyen státuszszimbólumra vágyik minden droggereskedő, állítja a kezdeményező. Követeli a felperes, hogy az érintett fegyvergyártó multik kártalanítsák a mexikói kormányt, fizessék meg a gondatlan gyakorlatukkal okozott károkat, a lepuffantott emberéleteket. Várjuk a per kimenetelét és reménykedünk, hogy a vibrálóan izgalmas Mexikó egy békés, biztonságos, lövésmentes ország lesz.

12. Paraguay

A brazil Marcelo Pinheiro, a Rio de Janeiróban aktív Comando Vermelho (Vörös Kommandó) nevű kartell vezetője a történet főszereplője, aki 2012-től már a szomszédos Paraguayból irányította a bandát. Pinheirot 2017-ben tartóztatták le Paraguayban a muszklis kommandósok. Azóta rács mögött van és még 26 évig maradhat börtönben fegyveres rablás, emberölés, fegyver- és drogcsempészet és más bűncselekmények miatt. A paraguay-i börtönök híresek arról, hogy a pénzes, befolyásos rabok luxuskörülmények között tölthetik a büntetésüket. Ez is magyarázza, hogy Pinheiro mindenképpen el akarta kerülni, hogy kiadják Braziliának.

A nagyhatalmú férfit többször próbálták már vehemens társai fegyveres támadással kiszabadítani, ahogy közeledett a tervezett kiadatásának dátuma, de ezeket a kísérleteket a rendőrség, börtönőrség ez idáig bravúrosan visszaverte.

2018 novemberének egyik szombatján viszont, miután az ügyvédjével találkozott, a cellájába csempészték egy 18 éves lányt. A gusztusos lányt a gengszter először leütötte, majd 16 késszúrással megölte. Ezek után az ügyvédje azonnal azt kérte a hatóságoktól, hogy állítsák bíróság elé gyilkosságért, de Paraguayban.

A határozott erőt mutató paraguay-i elnök viszont elrendelte Pinheiro azonnali kiadatását. (Az ország polgárai attól tartanak, hogy több brazil kartell csoport Paraguayba teheti át a székhelyét, ahol az állam már alig bír a bűnözési hullámmal, a saját bűnözőivel.)

13. Salvador

Hiába a „bikinis” statisztikai gazdasági fejlettség (ami a lényegét eltakarja) egy olyan veszélyes helyen, ahol – és kezdem a legsokkolóbb adattal – 28 percenként (nem elírás, 28 percenként!) követnek el emberölést. Könnyen kiszámítható, hogy naponta 50-70 brutális krimi zajlik le a gettó negyedekben, az aprócska, szögesdróttal, elektromos áramos

huzalokkal körbevont házak, bekamerázott luxus paloták, testőrös erődítmények falai mögött, a nyílt utcán vagy valamelyik tömegközlekedési eszközön. Például vonaton, távolsági buszon vagy bérelt autó gazdája ellen.

A 2014-es széleskörű elnöki amnesztia után 2015-ben Salvador világelső lett a legtöbb gyilkosságot felmutató listán. (100 000 lakosra 104 életkioltás jutott az 500 000 fegyvert birtokló országban). A legbátrabb, vizitet tervező turistáknak jó hír: a kivégzések nagyobb része bandaháborúkhöz és a szervezett bűnözéshez, például marákhhoz kötődik.

2015. január 12-én sajtótájékoztatót tartott a San Salvador-i rendőrség parancsnoka, bizonyos Howard Cotto. A főváros kapitánya örömmel jelentette a nagy izgalommal összesereglett média-képviselőknek, hogy két év után végre a január 11-i napon nem gyilkoltak meg senkit. Öröme csak annyiban maradt felhőtlen, hogy 2016-ra húsz százalékkal csökkent az élet elleni deliktumok száma: 100 000 lakosra már csak 81 jutott. Hogy ebből (és a mellette még létező védelmi pénzes, rablásos, lopásos, kábítószeres stb. bűnügyekből) hányat derítettek fel a közember szerint cseppet sem korrupciómentes, alacsony létszámú és presztizsú rendőrök, és a segítségül hívott FBI-ügynökök, nem tudom, de nem hallottam még világraszóló felderítési eredményekről.

14. Szingapur

Aki arra jár, jó ha tisztában van azzal a ténnyel és jogi szabállyal, hogy – mindenféle pornográfián túlmenően – tiltott a homoszexualitás. Vagyis az azonos nemhez vonzódo férfiaknak „szekrényben” kell maradniuk – ahogyan a Szingapúri Legfelsőbb Bíróság 2014-ben megfogalmazta iránymutatásában – vagy szenvedhetik a kétéves börtönbüntetést. (Érdekes módon nőkre ez nem érvényes, a leszbikus kapcsolat nem törvényellenes.) Az európai szemmel idegennek tűnő intolerancia alapját a legendás, nemzetközi hírnévre szert tett, a Szingapúri Köztársaság Atyjának is becézett, sokak által tekintélyelvűnek tartott, harminc évig irányító Li Kuang-jao elnök hirdette meg. Különös hangsúlyt helyezett az oktatásra, környezetvédelemre, a munka bázisú társadalomra, a hagyományos családi értékek tiszteletben tartására.

Nincs pardon az ittas vezetőknél sem. Első alkalommal még megúszhatják 1 000-5 000 dollár közötti bírsággal és 1-3 év közötti jogositvány bevonással. Ám a visszaesők már 10 000 dolláros penitenciára és végrehajtandó szabadságvesztésre számíthatnak.

A harmadszor szemetelők is – a trópusi meleg levegő helyett – hűvösön ülve értékelhetik át tettük visszataszító jellegét. Az első két alkalmat vaskos pénzbüntetéssel túlélhetik.

Az ülésel van összefüggésben a nyilvános vécék kulturálatlan használata is. Miben merül ez ki? Nos, az ülés után nem szabad elfelejteni a közvécék kagylójának öblítését. Röviden: aki nem húzza le maga után a végtermékét, azt először 1 000 dollárral tanítják mőresre, harmadszor már ötezerrel.

Ugyanígy szankcionált a nyilvános helyen – eltakarás nélküli – tüszentés és mindenféle köpködés. Gondolom az olvasó számára világos már, hogy ahol nem lehet cigarettacsikket eldobni, ott nem szabad dohányozni sem. Nyilvános helyeken tilos a pőfékelés. Ellenkező esetben érkezik az erősen fogó tollal megírt csekkecske. Feljegyezték, hogy feltehetően szankciós világrekordot döntöttek a szingapúri hatóságok, amikor egy elvetemedett, magáról megfélekedezett törpeállami polgár 30 darab cigi csikket pöckölt ki az apartmanja ablakából. 20 000 dollárral és öt órányi javító-nevelő munkával sújtották.

Hasonlóan zéró toleranciát mutatnak a perzekutorok drogfronton is. Semmilyen kábítószer fogyasztása, tartása, kereskedése, csempészete (egyéb ígéje) nem engedett. Kegyetlen következményekkel számolhatnak a rosszban sántikáló üzletelők, a fölösleges mámort keresők. Hosszú időre nem lesz gondjuk a napi kosztra és kvártélyra ebben a felettébb drága életű (ingatlanú, rezsijú, egészségügyű) országban. És akkor szerencsések voltak, mert a kereskedők halállal is büntethetők, a fogyasztók tíz évig terjedő magukba szállással.

Nem ilyen eget rengető a nyilvános meztelenség visszaszorítására szolgáló fenyegetés. Annál „csak” kétezer dollár a helyes irányba terelő ösztönzés, ám előfordulhat három hónapos csíkos kényszeröltözet is. Még akkor is, ha valaki a magánkertjében napozik ruhátlanul, és ezt a szomszéd akaratlanul is megláthatja erkélyéről.

15. Thaiföld

Pontosan 2016 májusában háromezer diáknak kellett megismételnie a felvételi írásbeli vizsgát a bangkoki Rangsit Egyetemen három szemüveges, közepesnél jobb gimnáziumi eredménnyel bíró fiúdiákja miatt, akik sűrűn nézegették az órájukat a felvételi teszt ideje alatt. Vajon milyen mutatványban mesterkedtek?

Kiderült, hogy a szemüvegükbe épített kamerákkal felvették a feladatokat, majd elküldték egy külső segítő csapatnak, akik a helyes válaszokat továbbították a diákok okosóráira.

16. Szenegál

2006-ban három magyar huszonéves férfi kibérelt egy terepjárót sofőrrel együtt Dakarban. Hetven kilométer megtétele után megverték, majd megölték a sofőrt és vitték magukkal a súlyos áron megszerzett négykerekűt. A guineai határ közelében azonban feltűnt a közvélekedés szerint nem korrupciómentes rendőröknek, hogy nincs kísérőjük. Előállították őket, nyomozást folytattak ellenük, majd 2010-ben esküdtszéki tárgyaláson életfogytiglanra ítélte mindhármójukat a szintén nem magas reputációjú bíróság. A halálbüntetést eltörölték a függetlenség kivívása után, így afrikai kényszermunkásként tengethetik hátralévő életüket – rabcsíkos ruhában.

Ilyenben sétálghattak korábban azok a személyek is, akiket a hotelem pincéréként láthattam, mégpedig egy piros szalaggal a karjukon. Furcsa is volt, miért van egyes mellényes dolgozókon ez a megkülönböztető jelzés. A hotelmenedzser tájékoztatott, hogy kötelező foglalkoztatni a volt mákos ruhás elítélteket. Ez a rehabilitálásuk, visszailleszkedésük, mások által is látható módja. Skarlát betű helyett tűzpiros szövetszalag az ingujjon, a felkaron.

17. Zárásként – két könnyed argentin tangózás

A glóbuszos bűnügyi csemegetálat argentin banános desszerttel zárom. Az 1986-ban foci világbajnoki trófeát szerző isteni Diego Maradonához fűződik a valós, közbizalmat és közbiztonságot törő (valójában két) eset. A tangót is imádó labdazsonglőr ugyanis nem csak a pályán volt ász. Történt ugyanis, hogy a mámorító szereket sem megvető (2020-ban elhunyt) sztár 1991-ben egy amerikai doppingellenőrzésen fennakadt, mivel a szervezetéből származó vizeletben kokaint találtak. Olaszországban (ahol a Napoli fanatikusan szeretett

játékosaként kergette a bőrt) soha nem bukott le, egy csodaszer segítségével. Mi volt az? Elárulom. Készítettek neki egy (millió dolláros) műpéniszt, amelynek üreges belsejébe hibátlan „anyagot” töltek. Amikor szűrőpróbaszerűen a doppingellenőrök kérték, hogy vizeljen a fiolába, ő a műtárgyból (a „banánhéjból”) préselte ki a mintát. Azért vagyok ennyire képen, mert a labdakirály visszavonulása után a titok napvilágra került.

A speciális eszközt egy Buenos Aires-i múzeumban őrizték, ahonnan (újabb bűnügyként) 2003-ban egy ismeretlen rajongó – a riasztó működésére fittyet hányva – ellopta. Lehet, hogy most éppen más használja valahol az ellenőrzések dzsungelében vagy csak egy szurkolói házi vitrinben díszileg.